

Ήταν το Βυζάντιο κράτος θεοκρατικό;

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Ελληνορθόδοξη παράδοση: ρίζωμα και προοπτική

Για να αποφύγουμε τη σύγχυση την οποία προκαλεί η έλλειψη ορισμού της θεοκρατίας στους περισσότερους συγγραφείς, προτείνουμε τέσσερα κριτήρια με τα οποία μπορεί να ελεγχθεί η ύπαρξη και ο βαθμός θεοκρατίας σε ένα κράτος:

- 1) Ταύτιση πολιτικής και θρησκευτικής εξουσίας στο ίδιο πρόσωπο.
- 2) Επιβολή θρησκευτικών κανόνων στο σύνολο της νομοθεσίας.
- 3) Άσκηση της δημόσιας διοίκησης από θρησκευτικούς λειτουργούς.
- 4) Έλεγχος της εκπαίδευσης από τη θρησκευτική ιεραρχία.

Όσο κι αν φαίνεται παράξενο, το «Βυζάντιο» δεν ικανοποιεί ούτε ένα απ' αυτά τα τέσσερα κριτήρια ενός θεοκρατικού κράτους. Ας τα δούμε με τη σειρά.

1) Το ότι ο «Πάπας» και ο «Καίσαρας» ήταν διαφορετικά πρόσωπα είναι φυσικά γνωστό. Ούτε ο ένας ούτε ο άλλος είχε απόλυτη εξουσία πάνω σε όλες τις λειτουργίες της δημόσιας ζωής. Με άλλα λόγια, κανένας Χομεϊνί δεν κυβέρνησε ποτέ από τον Πατριαρχικό θρόνο πάνω σε όλο το κράτος. Επιπλέον κανένας επίσκοπος δεν ηγήθηκε ποτέ οποιουδήποτε στρατιωτικού τάγματος σε πολεμικές συγκρούσεις, όπως ήταν ο κανόνας στη Δύση.

2) Στο χώρο του Δικαίου, το «Βυζάντιο» συνέχισε τη μεγάλη Ρωμαϊκή παράδοση. Βασικός άξονας της νομοθεσίας σε όλη τη μακραίωνη ιστορία του παρέμεινε το Ρωμαϊκό Δίκαιο, όπως το είχε κωδικοποιήσει ο Ιουστιανός. Σ' αυτό προστέθηκαν κατά καιρούς τροποποιήσεις τις οποίες επέβαλαν οι νέες κοινωνικές συνθήκες και

η επίδραση του Χριστιανισμού. Έτσι η τελική σύνθεση ήταν μία πολύ πιο ανθρωπιστική εκδοχή του αρχαίου Ρωμαϊκού Δικαίου. Όλα αυτά πάντως άνηκαν στην κοσμική (μη εκκλησιαστική) σφαίρα του κράτους. Οι νομικές σχολές και τα δικαστήρια δεν είχαν σχέση με την Εκκλησία, και οπωσδήποτε οι δικαστές δεν ήταν επίσκοποι, όπως συνέβαινε την ίδια εποχή στη Δύση. (Οι επίσκοποι μπορούσαν να είναι δικαστές σε ορισμένες περιπτώσεις, αν το ζητούσε ο κατηγορούμενος, αλλά αυτό αποτελούσε μια ανθρωπιστική παραχώρηση που δεν αλλάζει την ουσία της κατά βάση κοσμικής δικαιοσύνης). [\(περισσότερα...\)](#)